

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE
„Acad. Andrei Rădulescu”

PROGRAM

Sesiunea anuală de comunicări științifice
DINAMICA LEGISLATIVĂ ȘI REALITATEA JURIDICĂ

30 Mai 2025, București

VINERI, 30 mai 2025 Casa Academiei, corp Est/1 - parter	
9 ⁰⁰ – 9 ³⁰	Înregistrarea participanților, corp Est/1 - holul central
9 ³⁰ – 10 ⁰⁰	Welcome coffee – corp Est/1 - holul central
10 ⁰⁰ – 12 ⁰⁰	DESCHIDEREA OFICIALĂ Casa Academiei - Sala de Conferință „ <i>Centrul Pierre Vernere - Luxembourg</i> ” (corp Est/1, camera P1 202, parter)
	CUVÂNT DE DESCHIDERE
	Prof.univ.dr.Evelina OPRINA [Directorul Institutului de Cercetări Juridice „Acad.Andrei Rădulescu” al Academiei Române]
	SESIUNEA PLENARĂ
	Keynote Speakers
	Prof.univ.dr.Evelina OPRINA: Contribuția practicii judecătorești la dezvoltarea dreptului românesc în epoca postmodernă [Directorul Institutului de Cercetări Juridice „Acad.Andrei Rădulescu” al Academiei Române]
	Prof.univ.dr. Raluca DIMITRIU : Specificul principiului bunei-credințe în dreptul muncii [Cercetător științific gr.I, coordonatorul Departamentului de Drept Privat „Traian Ionașcu”, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]
	Prof.univ.dr. Dana TOFAN : Dinamica legislației administrative sub imperiul practicii administrației. Unele aspecte [Cercetător științific gr.I, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]
	Prof.univ.dr. Daniel-Mihail ȘANDRU : Dinamica legislativă și realitatea juridică în domeniul protecției datelor – elemente esențiale din dreptul Uniunii Europene [Cercetător științific gr.I, coordonatorul Centrului de Studii de Drept European, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]
	Dr. Tudor AVRIGEANU <i>M. iur. comp. (Bonn)</i> : Criza legii și dreptul „celuilalt început” (Heidegger) [Cercetător științific gr.II, coordonatorul Departamentului de Drept Public „Vintilă Dongoroz”, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

12 ⁰⁰ - 12 ³⁰	JURIDICE AI - Sala de Conferință „Centrul Pierre Vernere - Luxembourg” (corp Est/1, camera P1 202, parter)
	„Impactul inteligenței artificiale în domeniul juridic”, Daria Niculcea, Bogdan Aioanei - JURIDICE AI
12 ³⁰ – 13 ³⁰	Pauza de prânz – Institutul de Cercetări Juridice, et.4 (corp Est/1)

LUCRĂRILE pe SECȚIUNI

Secțiunea I - Drept civil, Dreptul muncii, Dreptul familiei, Drept procesual civil, Drept comercial, Insolvență	
	Vineri, 30 Mai 2025, ora 13 ⁴⁵ – Sala de Conferință „Centrul Pierre Vernere -Luxembourg” (corp Est/1, camera P1 202, parter)
	Moderatori : Prof. univ.dr. Raluca DIMITRIU, Cercetător științific gr.I Prof.univ.dr. Gheorghe BUTA, Cercetător științific emerit
	<i>Lector univ.dr. Adela Maria CERCHEZ</i> [Facultatea de Științe Juridice și Științe Administrative, Universitatea ”Spiru Haret”, București] Scurte considerații privind accesul liber la justiție <i>[Short Considerations on Free Access to Justice]</i> Principiul accesului liber la justiție trebuie analizat ca fiind esența drepturilor și libertăților fundamentale ale omului care guvernează înfăptuirea justiției și în funcție de care se organizează și funcționează orice sistem democratic. Accesul liber la justiție reprezintă, totodată, garanția egalității în fața legii și nediscriminării deoarece asigură tuturor oamenilor, indiferent de rasă, etnie, naționalitate, vârstă, statut economic și social sau orice alt criteriu discriminatoriu cărora li s-au încălcat drepturile sau interesele legitime facultatea de a se adresa unei instanțe de judecată în vederea apărării drepturilor și valorificării intereselor lor legitime. Deși, din perspectivă teoretică, principiul accesului liber la justiție poate fi privit ca o garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, ori ca o normă imperativă chemată să dea sens noțiunii de „stat de drept”, în practică, acest principiu fundamental rămâne primul argument invocat în apărare de cei ce tind la valorificarea și protejarea drepturilor și libertăților lor legitime.
	<i>Judecător dr. Mădălina JEBELEAN</i> [Curtea de Apel Timișoara, secția I civilă] Aspecte privind libertatea de exprimare și respectul datorat vieții private în contextul realității sociale curente <i>[Aspects Regarding Freedom of Expression and Respect for Private Life in the Context of Current Social Reality]</i> Dreptul la libera de exprimare și dreptul la respectarea vieții private constituie doi vectori esențiali în structura unei societăți democratice care au primit recunoaștere atât în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, cât și în Codul civil român. Dinamica socială a confruntat instanțele de judecată cu o serie de provocări în cauze civile în care se dezbat limitele acestor drepturi. Pornind de la diversitatea situațiilor de fapt (postări și activități pe rețele de socializare, discuții în cadrul unor grupuri din spațiul online, abordări în media) vom analiza modalitatea în care cele două drepturi, puse în balanță, au găsit rezolvare juridică. De asemenea, prezintă interes și felul în care instanțele de judecată au evaluat prejudiciul generat în ipoteza coliziunii dintre cele două drepturi, sens în care vom face o trecere în revistă a principalelor orientări jurisprudențiale în materie. Dincolo de aspectele de fond, vom trata probleme de drept procesual care se ivesc în soluționarea litigiilor din sfera temei propuse.

Masterandă, Elena SÂRGHI

[Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; avocat în Baroul Iași]

Interpretarea contractului în paradigma dreptului român și a dreptului comparat
[*Interpretation of the Contract in Romanian and Comparative Law*]

Această lucrare prezintă principalele reguli de interpretare a contractului, făcând referire la diverse metode reținute de literatura de specialitate și practica judiciară, însoțite de exemple care să faciliteze înțelegerea paradigmei interpretării contractului. În acest registru, lucrarea debutează cu dreptul român și modul în care legiuitorul român se raportează la acest mecanism prezent atât în etapa precontractuală, cât și cea contractuală propriu-zis, în care actul juridic își produce efectele specifice, și continuă cu câteva repere de drept comparat, luându-se ca reper dreptul englez, american și german.

Lector univ.dr. Cristina-Ramona DUȚĂ

[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Formă și formalități în promisiunile de vânzare încheiate cu dezvoltatori imobiliari
[*Form and Formalities in Sales Promises Concluded With Real Estate Developers*]

Forma promisiunii de vânzare, cu privire particulară asupra imobilelor, a cunoscut o evoluție sinuoasă în legislația contemporană. De la necesitatea încheierii unui astfel de contract, netranslativ de proprietate, în formă autentică, până la recunoașterea caracterului său valabil în veșmântul înscrisului sub semnătură privată, forma promisiunii de vânzare a imobilului s-a bucurat, de-a lungul timpului, de o atenție deosebită din partea legiuitorului. Reglementarea părea, să se bucure, din anul 2017 de stabilitate, legislativă, doctrinară și jurisprudențială. Trei Proiecte legislative înregistrate la Senatul României vin să contureze noi reguli în materia încheierii promisiunilor de vânzare a bunurilor imobile. Notarea autorizației de construire și a planului de apartamentare a imobilelor dintr-un condominiu sau ansamblu rezidențial în Cartea Funciară, încheierea promisiunii de vânzare în formă autentică sub sancțiunea nulității absolute, înscrierea în Cartea Funciară a promisiunii, notarea unei ipoteci legale în favoarea cumpărătorului pentru suma achitată de către acesta cu titlu de avans, limitarea avansului, asigurarea obligatorie a dezvoltatorilor pentru transferul de proprietate sunt câteva dintre dispozițiile pe care ne propunem să le analizăm în cele ce urmează.

Conf.univ.dr. Mihaela-Cristina MOCANU

[Facultatea de Științe Juridice și Științe Economice, Constanța; Universitatea „Spiru Haret” București]

Considerații privind interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2162 Cod civil privind stabilirea, pe cale judecătorească, a unui termen de restituire a împrumutului
[*Considerations Regarding the Interpretation and Application of the Provisions of art. 2162 Civil Code Regarding the Establishment, by Court, of a Loan Repayment Term*]

Contractul de împrumut este unul dintre cele mai întâlnite convenții încheiate de particulari. Problemele ridicate de încheierea și executarea acestui tip de contract, precum și cele privind calea procedurală aleasă de părțile actului în vederea realizării drepturilor pretinse sunt prezente frecvent în cazuistica instanțelor judecătorești. Deși unele dintre problemele de drept în legătură cu împrumutul de consumație au fost deja dezlegate de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele de unificare a practicii judiciare, rămân în continuare deschise discuții chestiuni legate de executarea contractului de împrumut fără termen de restituire sau al cărui termen a fost stabilit de către părți prin raportare la un eveniment viitor care nu s-a mai realizat ori sub condiție pură și simplă. În pofida faptului că legea stabilește în mod expres că procedura de urmat în cazul stipulației termenului de restituire a împrumutului este cea a ordonanței președințiale, problematica expusă în cererea de chemare în judecată sau situația juridică particulară a părților convenției nasc soluții diferite și abordări disparate, mai mult sau mai puțin solid argumentate de către instanțele de judecată chemate să rezolve diferendul. Asupra acestor rezolvări ne-am orientat cercetarea în cuprinsul materialului.

Drd. Roxana STANCIU

[Facultatea de Drept, Universitatea din București; Judecător, Curtea de Apel București]

Schimbarea locului citării - o reglementare tradițională recent reinterpretată
[*Changing the Place of Summons – a Traditional Regulation Recently Reinterpreted*]

Schimbarea locului citării este o posibilitate recunoscută părților în mod tradițional, însă este condiționată legal în mod expres de două elemente. Primul se referă la încunoștințarea instanței cu privire la această schimbare, în timp ce al doilea presupune transmiterea către partea adversă a unei notificări în același scop. Interpretarea tradițională era rigidă și presupunea îndeplinirea ambelor condiții, pentru ca noua adresă de citare să poată fi opusă părții adverse. Cu toate că reglementarea actuală nu a adus nimic nou, jurisprudența s-a îndepărtat treptat de această aplicare literală a textului, astfel că numai prima condiție este necesară și suficientă pentru a atrage după sine obligația

instanței de a comunica actele la noua adresă. În ceea ce privește înștiințarea părții adverse, aceasta nu se poate prevala de inopozabilitatea schimbării operate decât dacă dovedește că a fost vătămată. Interpretarea acestei dispoziții trebuie să se raporteze însă la efectele sale, astfel că devin relevante și regulile din materia nulității actelor de procedură. Mai cu seamă, însă, regulile procesului echitabil impun în sarcina instanței o atenție sporită cu privire la modul în care părțile pot invoca efectele schimbării locului citării.

Asist. univ. dr. Cătălin LUNGĂNAȘU

[Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara, Judecătore, Tribunalul Timiș]

Probleme actuale privind titlul executoriu
[Current Problems Regarding the Enforceable Title]

Dinamica legislativă din ultimii ani, precum și orientarea jurisprudențială recentă imprimă noi perspective asupra noțiunii de titlu executoriu, dar și noi probleme teoretice și practice. Prezentul studiu urmărește să surprindă, mai mult sau mai puțin sintetic, o parte dintre provocările legislative și jurisprudențiale referitoare la titlurile executorii, cum ar fi efectele cesiunii de creanță în funcție de specificul cesionarului, precum și unele aspecte interpretabile privind titlurile executorii reprezentate de contractele de credit încheiate la distanță sau de facturile emise de anumiți furnizori de servicii.

Judecătore, Ina – Cristina ILIE

[Judecătoria Giurgiu]

Dezbaterea succesiunii pe calea acțiunii oblice. Analiza teoretică și practică
[Debating Succession by Way of Oblique Action. Theoretical and Practical Analyses]

Creditorii fiscali pot solicita pe calea acțiunii oblice, printre altele, dezbaterea succesiunii unui contribuabil decedat. Situația premisă este că un contribuabil a decedat și nu a achitat debitele restante. În cele ce urmează vom analiza dacă Agenția Județeană a Finanțelor Publice poate solicita pe calea acțiunii oblice constatarea calității de moștenitor, cotele fiecăruia și compunerea masei succesoriale. Condițiile acțiunii oblice. Acceptarea moștenirii. Presumția de renunțare la moștenire.

Conf. univ. dr. Cristina-Ioana FLORESCU

[Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Științe Juridice și Științe Administrative, București;
Avocat Baroul București; Arbitru (CACCIR, ICC, VIAC, SIAC, CACI Moldova)]

O scurtă prezentare a interacțiunii dintre Regulamentul UE privind
Inteligența Artificială și arbitraj
[A Brief Overview of the Interplay Between the EU AI Act and Arbitration]

Regulamentul Uniunii Europene privind Inteligența Artificială (IA) reprezintă un cadru de reglementare de pionierat menit să guverneze inteligența artificială în UE. Pe măsură ce IA se integrează din ce în ce mai mult în procesele juridice, inclusiv în arbitraj, apar întrebări cu privire la implicațiile sale pentru echitate, transparență și aplicare. Obiectivul acestei lucrări este de a examina cum Regulamentul UE privind IA, în special prevederile sale privind sistemele IA cu risc ridicat, ar putea afecta procedurile arbitrale. Arbitrajul, caracterizat în mod tradițional prin flexibilitatea și adaptabilitatea sa, este pe cale să experimenteze schimbări substanțiale pe măsură ce tehnologiile IA devin mai răspândite. Cu toate acestea, introducerea unor reglementări stricte privind IA prin Regulamentul UE poate aduce noi provocări pentru instituțiile și practicienii din arbitraj, care trebuie să echilibreze beneficiile IA cu cerințele impuse de noua lege. Această lucrare explorează modul în care Regulamentul AI al UE interacționează cu arbitrajul, concentrându-se pe conformitatea cu reglementările, preocupările etice și potențialul instrumentelor de arbitraj bazate pe inteligență artificială. Lucrarea analizează modul în care procedurile arbitrale, arbitrii și instituțiile arbitrale vor fi influențate de reglementarea IA. Sunt de asemenea acoperite implicațiile etice și evoluția instrumentelor IA în arbitraj. Lucrarea examinează dacă Regulamentul UE privind IA sporește sau limitează eficiența și autonomia arbitrajului, în special în litigiile transfrontaliere. Punând în evidență arbitrajul, lucrarea acoperă managementul procedural, rolurile mai active ale arbitrilor, implicațiile etice și evoluția instrumentelor IA în arbitraj în conformitate cu Regulamentul UE privind IA. Analizând prevederile cheie ale Regulamentului UE privind IA și bunele practici mai recente de arbitraj, această lucrare oferă o perspectivă asupra relației în evoluție dintre reglementarea AI și mecanismele alternative de soluționare a litigiilor.

Cercetător științific, dr. Dumitru DOBREV

[Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Insolvența persoanei fizice – așteptări și realități
[Insolvency of the Individual – Expectations and Realities]

Acest studiu reprezintă o evaluare a Legii nr. 151/2015, din punctul de vedere al doctrinei și al practicii judiciare. Analizând atât din perspectivă comparativă noul act normativ, cât și din perspectiva specificităților sistemului judiciar românesc, încercăm să răspundem la întrebarea de ce acest util instrument juridic este atât de rar folosit în practica judiciară.

Prof.univ.dr. Sebastian BODU

[Universitatea „Titu Maiorescu”, Facultatea de Drept; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice;
Formator permanent, Institutul Notarial Român; Formator colaborator, Institutul Național al Magistraturii]

Convocarea adunării generale și suplimentarea convocatorului la cererea asociaților
[Convening and Supplementing the Convening Notice at the Request of Shareholders]

Adunarea generală a acționarilor poate fi convocată, în mod excepțional, și de acționari care dețin cel puțin 5% din capitalul social. Orice restricții suplimentare asupra acestui drept sunt nule. Convocarea trebuie solicitată administratorilor, specificând tipul adunării și ordinea de zi, însă acționarii nu pot convoca direct adunarea. Dacă administratorii refuză convocarea, acționarii pot solicita instanței să dispună organizarea adunării. În Regatul Unit, propunerile de rezoluție sunt comunicate acționarilor pentru a obține sprijin. Dacă administratorii refuză convocarea, acționarii majoritari pot organiza adunarea și recupera costurile. În SUA, propunerile acționarilor sunt doar consultative. Instanțele pot autoriza convocarea dacă administratorii refuză, analizând legalitatea solicitării și dacă aceasta nu este abuzivă sau inutilă. Administratorii sunt obligați să respecte hotărârile adunării generale, dar acestea trebuie să fie conforme cu legea și actul constitutiv. După publicarea convocatorului unei adunări generale, ordinea de zi nu poate fi modificată, cu excepția suplimentării solicitate de acționarii ce dețin minimum 5% din capitalul social. Aceștia pot cere includerea unor noi puncte, inclusiv propuneri pentru numirea administratorilor, iar administratorii pot adăuga alte puncte corelate. Convocatorul modificat trebuie publicat cu cel puțin 10 zile înainte de adunare. Deși pragul de 5% a fost criticat, acesta previne abuzurile din partea acționarilor cu dețineri minore. Cererea trebuie depusă în termen de 15 zile de la publicarea convocatorului și justificată în scris. Acționarii pot accesa informații despre ceilalți acționari prin intermediul societății, dar fără posibilitatea de selecție după criterii specifice. În legislația altor țări, suplimentarea ordinii de zi trebuie să aibă ca scop adoptarea unei hotărâri și nu poate modifica esențial propunerile existente. Dacă administratorii refuză suplimentarea din motive legale sau statutare, acționarii pot contesta decizia în instanță. Tribunalul poate admite cererea, stabilind o nouă ordine de zi consolidată. Refuzul de a suplimenta ordinea de zi nu duce automat la anularea hotărârilor adunării generale, dar permite acționarilor să solicite intervenția instanței.

Av. Ana-Maria BULEA – CIURARU

Exproprierea – înțelegerea noțiunii de justă și prealabilă despăgubire
[Expropriation – Understanding the Concept of Fair and Prior Compensation]

Fiind o modalitate originală de dobândire a dreptului de proprietate publică, exproprierea reprezintă un instrument extrem de puternic aflat la îndemâna autorităților statale, utilizat de altfel în mod frecvent în vederea realizării unor proiecte de interes public național, județean sau local, fiind de altfel o măsură esențialmente excepțională, care impune parcurgerea unor etape, printre care se numără în primul rând justificarea unui interes public din punct de vedere al necesității urgente și al oportunității. Procedura exproprierii poate fi pusă în practică cu îndeplinirea a două condiții fundamentale, respectiv declararea și justificarea unei utilități publice și acordarea unei juste și prealabile despăgubiri, condiții amintite în Constituția României, Codul Civil precum și Legea nr. 33/1994 și Legea nr. 255/2010. Înțelegerea noțiunii de justă și prealabila despăgubire comporta însă mai multe componente, fiind incluse în acest concept atât valoarea imobilului la momentul transferului dreptului de proprietate, valoarea reală a imobilului, cât și prejudiciul cauzat expropriatului. Astfel, în toate cazurile, justă și prealabila despăgubire datorată în cazul exproprierii trebuie să fie formată din valoarea reală a imobilului, cu posibilitatea asadar de majorare a valorii de la momentul transferului dreptului de proprietate, cât și dintr-o despăgubire care să cuprindă și prejudiciul efectiv cauzat prin expropriere. Exproprierea va fi astfel posibilă numai în condiții care să respecte și să asigure respectarea garanțiilor și principiilor fundamentale existente într-un stat de drept, sens în care cele trei puteri să concluzioneze în vederea armonizării intereselor: puterea legislativă cu atribuții în reglementarea exproprierii, puterea executivă cu atribuții în declararea utilității publice a unor lucrări și declanșarea procedurii de expropriere, iar puterea judecătorească cu atribuții în exercitarea controlului de legalitate asupra actelor emise în contextul unei proceduri de expropriere.

Judecător, Cezar-Virgiliu FILIP

[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; Judecător Curtea de Apel București; Vicepreședinte Asociația Magistratilor din România]

Observații pe marginea realităților sistemului judiciar în lumina modificărilor legislative în materia organizării judiciare
[Reflections on the Realities of the Judicial System in the Context of Legislative Changes on Judicial Organization]

Articolul analizează, dintr-o perspectivă critică și analitică, modul în care modificările legislative aduse prin Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară și Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii au influențat realitățile sistemului judiciar românesc. Studiul evidențiază aspecte referitoare la contextul adoptării acestor legi, așteptările generate de reforma justiției și unele efecte generate la nivelul instanțelor în decursul celor 2 ani și jumătate de la momentul

adoptării. Se evaluează în ce măsură aceste transformări legislative răspund nevoilor de eficiență, transparență și independență ale justiției și dacă există o corelare reală între dinamica legislativă și exigențele unei societăți democratice consolidate. Concluziile se fundamentează atât pe analiza textelor de lege, cât și pe date empirice și observații extrase din practica recentă a instanțelor.

Doctorand, Silviu-Dorin ȘCHIOPU

[Institutul de Studii Universitare de Doctorat al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu]

Dinamica reglementării cu privire la regimul juridic al cimetirelor ca serviciu public și impactul acesteia asupra respectării voinței persoanei decedate
[The Legislative Dynamic Concerning the Legal Regime for Cemeteries as a Public Service and Its Impact on Respect for the Wishes of the Deceased]

Un serviciu public destinat satisfacerii unei nevoi a comunităților locale privește existența și administrarea cimetirelor întrucât fiecare om este dator cu o moarte iar rămășițele sale pământești trebuie să-și găsească un loc de eternă odihnă. Deși, atât Legea nr. 489 din 28 decembrie 2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, cât și Legea nr. 102 din 8 iulie 2014 privind cimetirele, crematoriile umane și serviciile funerare, prevăd că autoritățile administrației publice locale au obligația de a înființa cimitire publice în fiecare localitate, majoritatea cimetirelor din România nu sunt publice, ci se află în proprietatea privată a diferitelor culte. Pe de altă parte, libertatea de religie, care include și libertatea de a nu adopta sau practica vreo religie, este garantată nu numai de Constituția României, ci și de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. De vreme ce însuși legiuitorul român admite că pot exista localități în care nu există cimitire comunale, studiul urmărește a evidenția efectivitatea dreptului de a dispune cu privire la determinarea locului de înhumare în raport cu evoluția legislației privind cimetirele. Cercetarea dinamicii legislative de la reformele lui Alexandru Ioan Cuza până în zilele noastre relevă o lipsă de consecvență a legiuitorului cu impact asupra respectării voinței persoanei decedate. Pe cale de consecință, de lege ferenda, se impune reglementarea unor garanții care să asigure efectivitatea dreptului prevăzut de art. 80 alin. (1) Cod civil.

Dr. Cristiana-Mihaela CRĂCIUNESCU

[Formator, Institutul Național al Magistraturii; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Exercițiul autorității părintești sub incidența noilor reglementări
[The Exercise of Parental Authority Under the New Regulations]

Introdus în dreptul românesc al familiei prin Legea nr. 123/2024, conceptul de înstrăinare părintească aduce modificări importante în gestionarea situațiilor delicate care apar în cauzele în care instanța de tutelă este chemată să ia măsuri privind creșterea și educarea copilului de către părinții săi, aflați în dezacord cu privire la acestea. Prin introducerea noțiunii de înstrăinare părintească, legiuitorul a încercat să diminueze posibilitatea escaladării unor astfel de conflicte între părinți, care să afecteze situația copilului. Reglementarea acestei noțiuni ca formă de violență psihologică exercitată împotriva copilului, cu consecințe multiple în privința exercitării autorității părintești schimbă în mare măsură modul de soluționare a cauzelor având acest obiect. Din păcate, însă, apreciem că nu toate soluțiile oferite prin aceste modificări legislative sunt benefice.

Cercetător științific gr. III, dr. Mihaela-Gabriela BERINDEI

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Scurte considerații privind dreptul copilului minor la relații personale cu părintele la care nu locuiește
[Brief Considerations Regarding the Right of a Minor Child to Personal Relations With the Parent With Whom He/She Does Not Reside]

Dreptul copilului la relații personale cu părintele care nu locuiește cu el reprezintă un drept complex, care ar putea fi considerat ca aparținând autorității părintești, dar în condițiile în care dreptul este recunoscut de lege și altor persoane decât părinții, respectiv acelora cu care minorul a dezvoltat relații de atașament, apreciem că definirea acestui drept trebuie să aibă ca punct de pornire reglementarea actuală, respectiv art. 17 alin. (1) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. În literatura de specialitate s-a afirmat că acest drept se află sub egida principiului interesului superior al copilului și intră sub protecția articolului 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, fiind consacrat în dispozițiile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, precum și în Convenția de la Strasbourg asupra relațiilor personale care privesc copiii. Deși noțiunea de „relații personale” nu este definită de lege, elementele sale componente sunt enumerate de art. 18 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, care evidențiază modul în care acestea s-ar putea desfășura, iar în caz de neînțelegere între părinți cu privire la modalitățile de exercitare a dreptului de a avea legături personale cu copilul, instanța va stabili un program în acest sens, încercând să evite o eventuală situație de înstrăinare părintească.

Cercetător științific, Lector univ.dr. Oana-Florentina ISPAS
[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Considerații privind parteneriatele civile. Lacune legislative și necesitatea reformei
[Considerations on Civil Partnerships. Legislative Gaps and the Need for Reform]

Tema prezentului articol analizează necesitatea protecției juridice a cuplurilor de același sex în România. Pornind de la cauza Buhuceanu și alții contra României din 2023, autoarea consideră că o viitoare reglementare expresă a parteneriatului civil ar constitui un pas firesc în dinamica legislativă a statului român. Argumentele chemate să susțină teza necesității reformei în acest domeniu sunt de ordin filosofic, sociologic și juridic. Structura lucrării este tripartită, astfel încât capitolul I fundamentează filosofic conceptul de libertate individuală atrăgând concluzia că indivizii au dreptul de a-și alege liber partenerul de viață, fără constrângeri legate de identitatea sau caracteristicile personale ale acestuia. În capitolul II autoarea evidențiază realitatea socială și arată că în România există uniuni de tip familial formate din persoane de același sex cu toate că acestea nu beneficiază de recunoaștere legală, și pe cale de consecință nici de recunoașterea drepturilor patrimoniale, succesoriale ori personale ce decurg din aceste relații. Aducând în discuție perspectiva discriminării la care se ajunge prin acest vid legislativ - în contrast cu legislația majorității statelor UE și decizia propriei Curți Constituționale – în capitolul III se argumentează juridic în favoarea parteneriatului civil. Autoarea arată că față de instituția juridică a căsătoriei, parteneriatul civil reprezintă o metodă alternativă de conviețuire partenerială perfect compatibilă cu celelalte reglementări în materie ale dreptului intern. În finalul expozeului său autoarea susține obligația României de a se conforma hotărârii CEDO în cauza Buhuceanu și alții fie și pentru a se evita sancțiunile la care țara noastră este expusă prin neexecutare.

Prof.univ.dr.Nadia-Cerasela ANIȚEI
[Facultatea de Drept și Științe Administrative, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați]

Legea aplicabilă divorțului conform dispozițiilor din Regulamentul Roma III
[Law Applicable to Divorce Under the Provisions of the Rome III Regulation]

Art. 5 din Regulamentul Roma III stipulează că se aplică acțiunilor judiciare intentate și acordurilor de alegere a legii aplicabile divorțului și separației de corp încheiate începând cu 21 iunie 2012. De asemenea, este aplicabil un acord privind alegerea legii aplicabile încheiat înainte de 21 iunie 2012 condiția fiind respectarea art. 6 privind consimțământul și validitatea de fond și art. 7 privind validitatea de formă. Din art. (1) paragraf (1) din Regulament rezultă: Obiectul Regulamentului Roma III este circumstanțiat la materia divorțului și separației (separării) de corp ("separare de drept" potrivit literaturii juridice); Se aplică doar în situația în care există un "conflict de legi". Această noțiune de "conflict de legi" nu este definită în mod explicit dar apare în mod constant în acest regulament și are în vedere raporturile de drept internațional privat, adică raporturile juridice cu element de extraneitate, dintre soți sau "cuplurile internaționale". În acest studiu ne-am propus să răspundem la următoarele întrebări: Care este legea aplicabilă divorțului prin alegerea a legii aplicabile de către părți? Care este legea aplicabilă divorțului în absența alegerii de către părți a legii aplicabile divorțului?

Lector univ. dr. Mihaela POP
[Facultatea de Drept și Științe Economice, Universitatea „Titu Maiorescu”, - Târgu Jiu]

Dinamica Dreptului Internațional Privat: Evoluția și Afirmarea Principiilor Fundamentale
[The Dynamics of Private International Law: Evolution and Affirmation of Fundamental Principles]

Dreptul internațional privat este o disciplină juridică în continuă evoluție, modificată continuu de globalizare, progrese tehnologice și interacțiuni transfrontaliere. Acest articol prezintă evoluția sa istorică, pornind de la tradițiile juridice străvechi până la codificările moderne. Acesta va prezenta principiile fundamentale precum jurisdicția, legea aplicabilă și recunoașterea și executarea hotărârilor străine, subliniind rolul acestora în armonizarea sistemelor juridice. Acest studiu va arăta impactul tratatelor și convențiilor în îmbunătățirea dreptului internațional privat, precum și importanța sistemelor juridice naționale. În plus, discută provocările emergente, inclusiv digitalizarea, considerentele privind drepturile omului și mecanismele alternative de soluționare a litigiilor, cum ar fi arbitrajul. Dreptul internațional devine din ce în ce mai complicat ca rezultat al globalizării, iar adaptarea juridică este necesară pentru a garanta eficiența, predictibilitatea și justiția în relațiile juridice internaționale. Articolul se încheie prin a sublinia direcțiile viitoare, subliniind necesitatea unei cooperări sporite, armonizare și cadre juridice inovatoare pentru a aborda provocările contemporane și emergente din dreptul internațional privat.

Prof.univ.dr. Dan ȚOP
[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Aspecte teoretice și practice privind fișa postului
[Theoretical and Practical Aspects of the Job Description]

Printre clauzele esențiale, care constituie nucleul contractului individual de muncă se numără și felul muncii, determinat prin profesia, funcția sau meseria exercitată de către salariat. O însemnătate deosebită pentru stabilirea felului muncii o are noțiunea de post, realizându-se legal chiar o suprapunere cu felul muncii. Fișa postului este anexă la contractul individual de muncă, fiind parte integrantă a contractului. În legislația din România nu există o reglementare clară a fișei postului, excepție fiind anumite funcții din sistemul bugetar. Codul muncii amintește în câteva locuri despre fișa postului fără a asigura și o reglementare a acestei instituții juridice. Având în vedere faptul că nu este reglementat un model de fișă a postului, deși în practică se folosesc peste 200 de modele, s-a apreciat că aceasta poate avea, eventual, și anexe. Fișa postului este un document care precizează sarcinile și responsabilitățile ce-i revin titularului postului, condițiile de lucru, standardele de performanță, modalitatea de recompensare, precum și caracteristicile personale necesare angajatului pentru îndeplinirea cerințelor postului. Fișa postului nu este un document „elaborat o dată pentru totdeauna”. În timp, condițiile, mediul, cerințele unui post se schimbă, atrăgând după sine modificarea fișei postului. În practică, în general, revizuirea fișei postului se face o dată pe an sau, uneori, în cazul organizațiilor foarte dinamice, de două ori pe an. Fișa de postului, semnată de salariat, se păstrează la dosarul de personal al acestuia.

Drd. av. Denisa-Andreea TULAC

[Facultatea de Drept din cadrul Academiei de Studii Economice din București]

Sinteză de practică judecătorească privind contractul pe durată determinată.

Motivul obiectiv de încheiere a contractului.

[Synthesis of Judicial Practice on Fixed-Term Contracts. Objective Reason for Concluding the Contract]

Contractul de muncă pe durată determinată constituie o specie a contractelor de muncă atipice, care este supus unor reguli speciale, expres prevăzute de lege. Una dintre condițiile pe care părțile unui raport de muncă trebuie să o respecte, este justificarea unui motiv obiectiv pentru care optează să folosească un astfel de contract, motiv ce trebuie să existe atât la încheierea inițială a contractului de muncă, cât și în cazul prelungirii raporturilor de muncă pe durată determinată. Având în vedere condiția imperativă impusă de dispozițiile legale, trebuie analizată și practica judecătorească în materie, pentru a observa și analiza care este consențința în ipoteza în care acest motiv obiectiv cu caracter obligatoriu, nu se circumscrie celor prevăzute de lege și lipsește.

Doctorandă, Asistent univ. Gabriela-Petruța ȘTIRBU

[Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; Școala Doctorală de Sociologie și Științe Juridice, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR); Facultatea de Științe Juridice, Universitatea de Vest “Vasile Goldiș” - Arad]

Modelul de lucru imprevizibil în dreptul românesc ca urmare a transpunerii Directivei 1152/2019 **[The Unpredictable Work Model in Romanian Law Following the Transposition of Directive 1152/2019]**

Directiva 2019/1152 a urmărit să creeze condiții de muncă mai previzibile și transparente pentru lucrători, atât pentru cei care își exercită activitatea în baza unui contract individual de muncă cât și pentru ceilalți. Directiva face referire la modelul de lucru imprevizibil, instituție care însă nu a fost transpusă în dreptul românesc prin Legea nr. 283/2022, deși, inițial, în proiectul legislativ s-a făcut referire la acesta. Astfel, vom încerca să decelăm dacă este utilă sau necesară reglementarea acestui model de lucru în dreptul românesc, pentru a ne plia obiectivelor Directivei.

Cercetător științific gr. III, dr. Radu STANCU

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Caracterizarea dreptului privat spațial

[Characterization of Private Spatial Law]

Evoluția accelerată a tehnologiilor spațiale și creșterea exponențială a numărului de entități private implicate în activități extra-atmosferice au condus la apariția unui nou domeniu juridic: dreptul spațial privat. Studiul de față analizează fundamentele teoretice și normative ale acestui domeniu în curs de dezvoltare, subliniind diferențele față de dreptul spațial internațional public clasic. Sunt abordate statutul juridic al actorilor privați, responsabilitățile acestora și necesitatea de a fi supuși normelor cutumiarie internaționale, în special în absența unei jurisdicții teritoriale clare. Mai mult, lucrarea propune o analogie între companiile private și statele nou-formate, justificând aplicarea directă a dreptului internațional cutumiar operatorilor privați. În final, studiul examinează regimurile de răspundere aplicabile prejudiciilor cauzate de activitățile spațiale, evidențiind necesitatea clarificării mecanismelor de răspundere civilă specifice sectorului spațial. Dezvoltarea unui cadru juridic coerent, care să asigure accesul echitabil la spațiu și să mențină sustenabilitatea acestuia, este prezentată ca un obiectiv urgent al comunității internaționale.

[Conf. univ. dr. Universitatea „Româno-Americană”, Facultatea de Drept; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Dinamica legislației naționale și europene în domeniul dreptului de autor
[Dynamics of National and European Legislation in the Field of Copyright]

Până la sfârșitul anului 1989, în România, nu exista o piață culturală proprie unei economii de piață deoarece singurul partener și utilizator al operelor creatorilor era statul. Acesta exploata și valorifica toate operele de creație prin edituri de stat, studiouri de film și de înregistrări, radiodifuziune și o singură televiziune de stat. După 1990, unul dintre obiectivele legiuitorului român a fost și armonizarea noului sistem al dreptului de autor și al drepturilor conexe cu prevederile cuprinse în Directivele Uniunii Europene, în convențiile internaționale în domeniu, precum și cu cele conținute în tratatele sau acordurile bilaterale semnate de statul român. În vederea integrării în Uniunea Europeană, România a trebuit ca, în baza tratatelor și convențiilor la care este parte, să-și armonizeze legislația referitoare la dreptul proprietății industriale și dreptul de autor și drepturile conexe cu cea existentă în statele membre. În acest sens, la 1 februarie 1993, a fost semnat Acordul de asociere a României la Uniunea Europeană care prevedea, drept condiție importantă a integrării noastre în Uniune, armonizarea legislației României cu cea europeană. Prin urmare, România și-a asumat obligația ca și legislația în domeniul dreptului de autor și a drepturilor conexe să devină, gradual, compatibilă cu cea a Uniunii Europene. Studiul face o analiză și prezintă în ordine cronologică legislația adoptată, începând cu prima lege din 1862 în țara noastră, precum și tratatele, convențiile și directivele europene care au avut un rol deosebit în apariția și fundamentarea dreptului de autor în România și în Uniunea Europeană.

Av. Sonia FLOREA

[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; cadru didactic asociat (asistent), Facultatea de Drept, Academia de Științe Economice, București]

Măsurile provizorii pentru apărarea drepturilor de proprietate intelectuală, între reglementarea specială și practica judiciară
[Interlocutory Injunctions for the Provisional Protection of Intellectual Property Rights, Between Legal Provisions and Judicial Practice]

Prezentul studiu propune o interpretare sistematică a dispozițiilor art. 979 alin. (1) și (4) C.pr.civ. și ale art. 997 alin. (1) C.pr.civ. și art. 999 C.pr.civ., cu privire la condițiile cumulative pentru instituirea măsurilor provizorii pentru apărarea drepturilor de proprietate intelectuală, din perspectiva prevederilor și scopului Directivei nr. 48/2004, în raport de care singura condiție pentru instituirea măsurilor provizorii este dovada credibilă că drepturile de proprietate intelectuală fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente.

Doctorand/ av. Daria Maria HAGEANU

[Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu]

Evoluția cadrului legislativ privind malpraxisul medical în România: Provocări și perspective
[The Evolution of the Legislative Framework Regarding Medical Malpractice in Romania: Challenges and Perspectives]

Încă din cele mai vechi timpuri, greșelile medicale au fost sancționate sever, de la pedepsa capitală în Egiptul antic, până la fundamentarea principiilor etice ale profesiei medicale în Grecia. În România, răspunderea medicală se bazează pe ideea de culpă profesională în corespondență cu neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a îndatoririlor medicale. Dinamica legislativă a malpraxisului medical a cunoscut transformări semnificative în ultimele decenii, cadrul normativ conturat prin Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății și Legea nr. 46/2003 privind drepturile pacientului reflectând nevoia de protecție a pacienților, de clarificare a răspunderii profesionale a medicilor, și de completare a reglementării existente în Codul Civil. Cu toate acestea, provocările actuale includ dificultatea pacienților de a dovedi culpa medicală, lipsa unor mecanisme rapide de despăgubire și birocrăția excesivă în soluționarea cazurilor. În plus, asigurările de malpraxis nu acoperă integral prejudiciile, cenzurând accesul pacienților la compensații echitabile. Asistența medicală de calitate ar trebui să reprezinte un deziderat al oricărei societăți democratice și dezvoltate, fiind esențial, atât pentru mediul medical, cât și pentru cel juridic, modul în care aceasta este reglementată. În perspectiva reformei, România ar putea lua exemplu din sistemele europene care facilitează compensarea pacienților, precum modelul „no-fault” din țările nordice sau fondurile de despăgubire utilizate în Franța. De asemenea, îmbunătățirea mecanismelor de mediere și specializarea instanțelor în litigii de malpraxis ar putea accelera soluționarea cazurilor și ar reduce presiunea asupra sistemului judiciar. O astfel de abordare ar echilibra drepturile pacienților cu protecția medicilor, contribuind la un sistem de sănătate mai echitabil și eficient.

Secțiunea II - Teoria Generală a Dreptului, Filosofia și Sociologia dreptului; Drept constituțional, Drept Administrativ

Vineri, 30 Mai 2025, ora 13⁴⁵ – Sala „Costin C. Kirițescu – Pierre Werner”,
(corp Est/1, sala 228, parter)

Moderatori :

Prof. univ.dr. Dana TOFAN, Cercetător științific gr.I

Dr. Tudor AVRIGEANU, Cercetător științific gr.II

Prof.univ.dr. Marieta SAFTA

[Facultatea de Drept, Universitatea „Titu Maiorescu” București; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Dinamica nucleului dur al Constituției

[The Dynamics of the Unamendable Clauses of the Constitution]

Pornind de la consacrarea limitelor formale ale revizuirii, înscrise în art.152 din Constituție, care constituie așa-numitul ”nucleu dur” constituțional, studiul analizează interpretarea acestor limite reflectată în jurisprudența Curții Constituționale. Cercetarea urmărește să identifice dacă există o dinamică a nucleului dur al Constituției României, care sunt factorii care o influențează și în ce măsură aceasta devine un instrument de adaptare a sistemului constituțional la realitățile socio-politice. Prin această cercetare, se dorește o mai bună înțelegere a complexității Constituției, mecanismului revizuirii și rolului Curții Constituționale în acest mecanism, precum și a perspectivelor de evoluție a Constituției României în context European și internațional.

Conf.univ.dr. Claudia GILIA

[Cercetător științific gr.II, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Criza democrației în România și în Europa. Resetarea democrației după pandemia de Covid-19

[The Crisis of Democracy in Romania and Europe. Resetting Democracy After the Covid-19 Pandemic]

Criza democrației în România și în Europa s-a intensificat în ultimii ani, fiind accentuată de pandemia de Covid-19, care a generat schimbări profunde în dinamica politică și socială. Acest studiu explorează multiplele fațete ale declinului democratic, cu un accent deosebit pe creșterea polarizării politice, erodarea încrederii în instituțiile statului și transformările comportamentului electoral post-pandemie, dar și în contextul războiului din Ucraina. În primul rând, polarizarea politică a fost exacerbată de măsurile restrictive și de răspunsurile guvernamentale la criza sanitară, determinând o fragmentare a societății și o radicalizare a discursului public. În paralel, lipsa de transparență și gestionarea deficitară a pandemiei au condus la un recul semnificativ al încrederii cetățenilor în instituțiile statului, inclusiv în guverne, parlamente și sistemul judiciar. Această tendință a fost alimentată de dezinformare, populism și creșterea influenței unor mișcări anti-sistem, ceea ce a subminat stabilitatea democratică. Un alt aspect esențial analizat în acest articol este resetarea comportamentelor electorale. Criza sanitară a determinat schimbări semnificative în atitudinea alegătorilor, favorizând absenteismul, dar și apariția unor noi preferințe politice orientate către lideri percepuți ca fiind „providențiali” sau antisistem. În plus, digitalizarea proceselor electorale și noile metode de campanie online au remodelat interacțiunea dintre cetățeni și clasa politică, având implicații directe asupra viitorului democrației reprezentative. Resetarea democrației post-pandemie impune regândirea mecanismelor de guvernare prin transparență decizională, consolidarea statului de drept și revitalizarea participării civice. Doar prin reconstruirea încrederii în instituții și printr-un efort comun de reducere a polarizării, democrațiile europene, inclusiv cea românească, pot deveni mai reziliente și adaptabile în fața provocărilor viitoare.

Av.dr. Valentin-Stelian BĂDESCU

[Avocat, Baroul București]

Scurte considerații despre evoluția dreptului românesc în contextul dinamicii legislative actuale

[Brief Considerations on the Evolution of Romanian Law in the Context of Current Legislative Dynamics]

Premisa de la care pornește studiul de față este aceea că progresele neîncetate realizate în știință și tehnologie urmează să schimbe radical felul în care conviețuim, având consecințe profunde asupra dreptului. Nu suntem încă pregătiți pentru lumea pe care o creăm. În următoarele decenii, vechile moduri de gândire, care ne-au fost de mare folos sute sau chiar mii de ani, vor fi puse sub semnul întrebării. Vor apărea noi

dezbateri, controverse, mișcări și ideologii. Unele dintre convingerile noastre cele mai profunde vor fi revizuite sau vor fi abandonate cu totul. Realitatea juridică din viitor nu va semăna aproape deloc cu cea din trecut. Pentru generația care se apropie în prezent de maturitate întrebarea va fi cu totul alta: în ce măsură ar trebui ca viața noastră să fie dirijată și controlată de sisteme digitale performante și în ce condiții? Și mai ales, ce poate să mai facă dreptul când temelile sunt nimicite? Aceste întrebări și reflecții au constituit tema principală a demersului nostru de cercetare științifică.

Lector univ.dr. Marius ANDREESCU

[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Normativismul juridic contemporan. Conținutul normativ al Constituției ***[Contemporary Legal Normativism, Principles of Law and the Normative Content of the Constitution]***

Cea mai frapantă expresie a faptului social este norma socială. Acest sistem de reguli este o condiție pentru existența vieții societății, un mecanism care necesită o bună gestionare a relațiilor umane și înlătură pericolul iminent al haosului. Normele sociale sunt impuse, promovate și perpetuate prin mai multe metode pe care le vom analiza în studiul nostru. Indiferent de domeniul pe care îl reglementează, normele sociale cuprind reguli adresate indivizilor, care descriu și detaliază modalitățile în care valorile trebuie transpuse în comportamente legitime și acceptate de către societate. Întrucât relațiile sociale sunt extrem de variate, se conturează și o diversitate de norme sociale care reglementează aceste relații. Astfel, sistemul de norme sociale este format din următoarele grupe: norme etice, norme obișnuite (cutume), norme corporative, norme religioase și norme juridice. Există și norme tehnice care nu fac parte din determinismul social deoarece nu reglementează relațiile sociale. În ceea ce privește relația complexă dintre sistemul de drept normativ și, pe de altă parte, societate, se poate observa că în prezent sistemul de drept tinde să aibă o autonomie funcțională proprie, în afara determinărilor obiective sau subiective pe care societatea le transmite. Autonomia justiției încearcă să se transforme dintr-o structură secundară, fenomenologică și ideatică, într-una cu realitatea proprie, cu puterea de a-și impune ordinea ordinii sociale și naturale. În acest studiu analizăm și aspecte ale lucrării de codificare normativă, inclusiv specificul normelor constituționale.

Prof.univ.dr. Emilian CIONGARU

[Facultatea de Drept, Universitatea „Titu Maiorescu” București; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Principiul securității juridice și dinamica legislativă ***[The Principle of Legal Security and Legislative Dynamics]***

Principiul securității juridice reprezintă unul din principiile fundamentale de drept specifice oricărui stat de drept, care are ca scop principal asigurarea protecției drepturilor și libertăților individuale ale cetățenilor precum și o aplicare coerentă și imparțială a legii. În baza acestui principiu normele juridice trebuie să fie previzibile, fără echivoc, stabile și accesibile, astfel încât toți cetățenii și autoritățile statului să își poată stabili conduita conform dispozițiilor legale. Acest principiu trebuie să se adapteze dinamicii legislative care are ca obiectiv evoluția constantă a ordinii juridice, adaptarea acesteia la evoluția realităților economice, sociale, politice și geopolitice. Pentru a echilibra dinamica legislativă cu principiul securității juridice, este fundamental ca întreg procesul legislativ să se desfășoare continuu în mod transparent prin consultare și dezbatere publică precum și în elaborarea unor studii de impact a normelor juridice constituind astfel, un cadru juridic stabil, clar și accesibil care contribuie la creșterea încrederii cetățenilor în sistemul juridic și implicit la protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora.

Av. Andrei-Constantin PĂUN

Corelarea legislativă cu dinamica ministerială ***[Legislative Correlation With Ministerial Dynamics]***

După 1990, mai ales, după intrarea în vigoare a Constituției din 1991, contextul socio-politic a atras multiple înființări, desființări, contopiri, divizări și redenumiri ale Ministerelor, structura Guvernului fiind vizată, la sfârșitul lui 2024, de o nouă reorganizare a administrației ministeriale. Astfel, până ca legiuitorul secundar să adopte hotărârile necesare privind organizarea și funcționarea structurilor din cadrul autorității publice a puterii executive, astfel cum e calificat Guvernul în Codul administrativ, rolul fiecărui Minister – recent reorganizat – rămâne incert pentru o scurtă perioadă. Acest aspect conduce la o încetinire temporară, dar semnificativă, a activității aparatului public central, observându-se tendința generală de pasare a responsabilităților între autorități, sub pretextul incertitudinii rolului pe care acestea l-ar avea. Însă, problema reorganizării ministeriale este resimțită mai ales la nivel legislativ, anumite dispoziții aflate în vigoare făcând trimitere expresă la Minister și structuri din cadrul autorității publice centrale care, în realitate, nu mai există. În acest sens, apare dificultatea interpretării și aplicării respectivelor norme, întrucât nici legiuitorul secundar, nici cel primar, nu corelează complet și corespunzător legislația cu realitatea executivă, nici măcar prin adoptarea unor norme interpretative. Rămâne deci de analizat, din perspectiva dreptului administrativ, a dreptului constituțional și, chiar și analogic, a dreptului civil, cum pot fi interpretate și aplicate normele juridice care vizează structurile din cadrul aparatului public central, în condițiile în care anumite astfel de dispoziții instituie și excepții, de strictă interpretare, de la norme generale.

Lector univ. dr. Elena ANGHEL
[Universitatea „Nicolae Titulescu”, București]

Dinamica legislativă, un paradox: mai multă nevoie de drept sau prea mult drept?
[Legislative Dynamics, a Paradox: More Need for Law or too Much Law?]

Supunerea față de lege este de esența statului de drept. Este un dat: nimeni nu poate invoca necunoașterea legii. Dar ce facem în situația în care dinamica legislativă a devenit frenetică... în fapt, mult prea dinamică? Paradoxal, desi există o adevărată inflație de acte normative, legea este deseori insuficientă, obscură, lacunară... Destinatarul legii este confuz: pe de o parte, nu poate face față avalanșei de modificări legislative; pe de altă parte, deseori legea tace sau este interpretabilă, ca să nu spun neclară, imprevizibilă ori contradictorie și trebuie să intervină succesiv deciziile ale Curții Constituționale ori ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în interesul legii ori în dezlegarea unor chestiuni de drept. Simplul cetățean trebuie să devină specialist ca să se poată conforma cerinței de a se supune legii. Întreaga securitate juridică este afectată. Schimbările produse în societatea contemporană i-au adus individului mai multă libertate, dar și mai multă neliniște în viață, individul întrebându-se mereu până unde poate și trebuie să meargă. Toate aceste aspecte reclamă o mai mare nevoie de drept. Cum anunțăm încă din titlu, paradoxal acest raport între dinamica legislativă și realitatea juridică.

Dr. Iosif FRIEDMANN-NICOLESCU
[Doctor în științe juridice; Coordonator al Centrului de Istorie a Avocaturii din I.N.P.A.; Prodecan - Baroul București]

Evoluția legislativă din România în contextul aplicării actelor normative
[Legislative Evolution in Romania in the Context of the Application of Normative Acts]

Dinamica legislativă din România este într-o strânsă legătură cu evoluția sistemelor constituționale. Totodată evoluția legislației și aplicarea legii, trebuie analizată și în contextul legislației internaționale ale instituțiilor la care România este parte. Factorul de decizie în plan legislativ exprimă și aspecte contextuale legate de cultura juridică a societății de la momentul adoptării unui act normativ cât și a unor aspecte de orientare doctrinară a celor care propun textul actului normativ. Un aspect de care trebuie să se țină seamă în procesul de legiferare și de aplicare a legii, este și cel al evoluției gândirii societății umane și a evoluției mijloacelor tehnice.

Av.dr. Daniela CONSTANTIN-VOROVENCI
[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Provocările companiilor mici în zona responsabilităților sociale: Testul interesului public al regimului fiscal al sponsorizărilor în dreptul național
[Navigating Social Responsibilities: Challenges for Small Companies Under National Sponsorship Tax Laws]

Cauzele nobile inițiate de către organizațiile non-profit au reprezentat o bună oportunitate pentru toate formele de organizare economică de a finanța direct anumite inițiative în domeniul cercetării, dezvoltării, culturii, artelor, medicinei, științei, sportului etc., oportunitate materializată și prin intermediul sponsorizărilor. Din perspectivă fiscală, sponsorizarea, în condițiile și cotele prevăzute în Codul fiscal, era recunoscută fie ca o cheltuială deductibilă, fie ca un credit fiscal. Din păcate, începând cu anul 2024, această oportunitate este oferită doar contribuabililor - plătitori de impozit pe profit, fiind eliminate facilitățile fiscale pentru contribuabilii - plătitori pe veniturile microîntreprinderilor și persoanele fizice care desfășoară activități independente, în pofida faptului că această din urmă categorie este mai numeroasă, dat fiind contextul economiei naționale. Pe de altă parte, este de notorietate că Statul deține o poziție dominantă în conturarea politicii sale fiscale. Cu toate acestea, este important să recunoaștem că această autoritate nu ar trebui considerată ca având un caracter absolut, în contextul în care Constituția României reglementează explicit drepturi în favoarea cetățenilor săi. Astfel că examinarea regimului fiscal al sponsorizărilor, reglementat în dreptul național, în evoluția și starea sa actuală, apare ca o necesitate, întrucât ilustrarea efectelor negative identificate în practică, în special, în zona discriminărilor între entități, reprezintă o problemă care impune identificarea unor soluții.

Masterandă, Luciana VIZITEU
[Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași]

Perspective asupra dreptului de a fi uitat - suntem captivi în memoria digitală ?
[Perspectives on the Right to be Forgotten – Are We Trapped in Digital Memory?]

Trăim în era digitală, iar internetul este o parte integrantă a vieții noastre. Utilizăm platformele digitale pentru a socializa, pentru a face cumpărături, pentru a ne gestiona finanțele sau pentru a ne planifica călătoriile. Viața reală este dublată de viața virtuală, iar o cantitate uriașă de informații despre noi ajunge să circule pe internet, rătăcindu-se în ceea ce specialiștii au numit „eternitatea digitală”. Complexitatea inteligenței artificiale generează noi provocări, în special în ceea ce privește reglementarea confidențialității. Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR) este principalul instrument juridic care reglementează protecția datelor cu caracter personal în Uniunea Europeană, iar articolul 17 consacră dreptul de a fi uitat. Regulamentul privind inteligența artificială (UE 2024/1689) completează Regulamentul GDPR și conține norme specifice pentru prelucrarea datelor cu caracter personal în contextul AI. Regulamentul AI stabilește câteva măsuri pentru ștergerea datelor, însă implementarea soluțiilor prin care ar fi posibil ca sistemele AI să „uite” informațiile continuă să fie o problemă esențială pentru protejarea confidențialității în epoca digitală. Creșterea interesului pentru dreptul de a fi uitat este rezultatul faptului că, în prezent, asigurarea protecției vieții private, ca unul dintre drepturile fundamentale ale omului în Uniunea Europeană, reprezintă unul dintre cele mai importante obiective ale legislației europene. Care sunt principalele deficiențe ale dreptului de a fi uitat, care se reflectă în practică? Putem corecta aceste deficiențe pentru a îmbunătăți eficacitatea și caracterul practic al dreptului de a fi uitat în era digitală?

Lector univ. dr. Alina Daniela PĂTRU
[Cadru didactic universitar, Universitatea „Spiru Haret” - București]

**Desfășurarea proceselor în epoca veche a dreptului roman - formalismul excesiv
și stricta interpretare a legii**
[The Conduct of Trials in the Ancient Era of Roman Law - Excessive Formalism and Strict Interpretation of the Law]

În contemporaneitate, eforturile deosebite ale legiuitorilor sunt îndreptate spre dezvoltarea unui sistem judiciar ideal. Însă, toate aceste tendințe actuale de reformare a sistemului judiciar sunt mult mai facile de înțeles și acceptate, dacă ne întoarcem la originile acestuia, care, indubitabil, se întorc la dreptul roman. Romanii au lăsat o moștenire care a uimit posteritatea, supraviețuind ca un diamant pe care nu-l pot întina viiturile vremurilor. În evoluția istorică a dreptului românesc se disting trei forme procedurale: procedura legisacțiunilor, care datează de la Legea celor XII Table, posibil chiar înainte, până la Legea Aebutia și Legile Iuliae Iudicariae, procedură asupra căreia ne vom apleca în acest articol, procedura formulară, în vigoare de la Legea Aebutia până în perioada monarhiei absolute sau, altfel spus, până la împărații Dioclețian și Constantin și procedura extraordinară, unica procedură aplicabilă în perioada monarhiei absolute.

Lector univ. dr. Cornelia Beatrice Gabriela ENE-DINU
[Universitatea „Nicolae Titulescu”, București]

Egalitatea formală versus egalitatea substanțială în drept
[Formal Equality Versus Substantive Equality in Law]

Acest studiu analizează diferențele dintre egalitatea formală și egalitatea substanțială în drept, evidențiind implicațiile acestora asupra justiției sociale și aplicării legislației. Scopul principal este de a clarifica conceptele de egalitate formală (tratarea tuturor indivizilor în mod identic în fața legii) și egalitate substanțială (ajustarea regulilor juridice pentru a corecta inegalitățile preexistente). Studiul examinează modul în care fiecare concept influențează echitatea și accesul la justiție, atât în context național, cât și internațional. Cercetarea utilizează o metodologie mixtă, combinând analiza doctrinară a legislației și jurisprudenței cu studii de caz. Sunt analizate texte legale relevante, hotărâri judecătorești și teorii juridice privind egalitatea. De asemenea, studiul integrează o analiză comparativă între diferite sisteme de drept pentru a identifica tendințele internaționale privind aplicarea acestor concepte. În cadrul acestui articol subliniem ideea conform căreia egalitatea formală, deși esențială pentru coerența juridică, nu reușește întotdeauna să asigure echitate socială. În schimb, egalitatea substanțială, prin măsuri precum ajustările legislative pentru grupurile vulnerabile, poate contribui la reducerea inechităților. Exemple relevante sunt politicile anti-discriminare și măsurile de protecție socială din diverse jurisdicții. Rezultatele prezentului studiu indică necesitatea unui echilibru între cele două tipuri de egalitate pentru a evita atât rigiditatea formalismului juridic, cât și riscul unor privilegii nejustificate. Studiul subliniază importanța reformelor legislative și a interpretărilor judiciare adaptate realităților sociale pentru a promova o justiție echitabilă și eficientă.

Lector univ. dr. Cosmin SANTI
[Universitatea „Valahia” din Târgoviște; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Sinodalitatea, forma autentică de conducere democratică a Bisericii Ortodoxe
[Synodality, the Authentic Form of Democratic Leadership of the Orthodox Church]

Anul acesta se împlinesc 1700 de ani de la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, arhetip al sinodalității generale, prima adunare a episcopilor din întreaga Biserică, care a rămas în istorie ca un model privind adoptarea deciziilor majore care privesc dreapta credință și unitatea Bisericii. Sinodalitatea este o realitate inherentă în Biserică, care decurge din însăși structura euharistică a Bisericii, reflex al vieții intratrinitare. Sinodalitatea în Ortodoxie se manifestă în primul rând prin faptul că toate Bisericile autocefale locale mențin comuniunea euharistică între ele, garantează și asigură unitatea doctrinară, liturgică și canonică, în acest sens convocând periodic conferințe și congrese interortodoxe, iar atunci când este necesar, apelează la organizarea și întrunirea Sfântului și Marelui Sinod al Ortodoxiei. Sinodalitatea are la bază ideea

democrației, similar cu instituția parlamentului din statul democratic. Atât sinodul, cât și parlamentul au rolul de a lua decizii importante în cadrul comunității pe care o reprezintă; sinodul ia decizii referitoare la aspecte doctrinare, liturgice, canonice și administrative în cadrul Bisericii, iar parlamentul ia decizii în legătură cu legile și politicile care guvernează un stat. Ambele instituții sunt organizate ierarhic, însă sinodul reprezintă o autoritate religioasă separată de stat, pe când parlamentul este o instituție politică, parte a puterii de stat. Ambele instituții democratice iau decizii după dezbateri deschise, acte normative ce devin obligatorii pentru membrii comunității respective, cu deosebirea că, parlamentarismul se axează pe negocieri pentru a determina majoritățile, pe când sinodalitatea este un eveniment spiritual care se bazează pe consens și care duce la obținerea unei unanimități sustenabile și convingătoare pe calea discernământului și credinței creștin-ortodoxe. Deciziile sinodului vizează viața spirituală și organizarea internă a Bisericii, iar deciziile parlamentului se axează pe buna funcționare a statului de drept și pe bunăstarea materială a cetățenilor săi. Astfel, Biserica și Statul sunt distincte, dar nu despărțite, iar independența și autonomia reciprocă, ca și cooperarea dintre acestea sunt principiile fundamentale ale relațiilor Biserica-Stat. În ciuda existenței oricărui tip de raport între ea și puterea politică, Biserica a revendicat întotdeauna, prin toate mijloacele specifice ei, propria autonomie, independență și neutralitate față de puterea politică a statului.

Lector univ.dr. Ion FLĂMÎNZEANU

[Cercetător științific gr.III, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Corelarea interpretării normelor juridice cu dinamica reglementărilor în contextul actului
[Challenges and Limitations in Forensic Examination of Suspected Forgery Documents]

Articolul acoperă conceptul, esența și principiile de interpretare a actelor juridice normative. Există o discuție științifică cu privire la punctele de vedere ale unui număr de oameni de știință. În cadrul discuției au fost luate în considerare aspecte legate de înțelegerea și interpretarea corectă a conținutului normelor juridice, aplicarea acestora la relațiile sociale în continuă schimbare. Sunt explicate metodele de interpretare a actelor juridice normative atunci când acestea suferă modificări. Totodată, s-a acordat o atenție deosebită subiectelor, tipurilor de interpretare a normelor juridice, factorilor care duc la ambiguitatea unor norme din actele juridice normative, au fost studiate în profunzime lacunele din lege, și au fost elaborate propuneri pentru eliminarea efectivă a acestora, precum și interpretarea normelor în noul context. În plus, a fost efectuată o analiză comparativă a experienței naționale și străine în interpretarea documentelor juridice normative, arătând particularitățile diferitelor familii juridice.

Secțiunea III - Științe Penale, Criminologie

Vineri, 30 Mai 2025, ora 13⁴⁵ – Sala de Consiliu a Institutului de Cercetări Juridice „Acad.Andrei Rădulescu” [Corp Est/1, sala 4253-4254, et. 4]

Moderatori :

Dr. Versavia BRUTARU, Cercetător științific gr.III

Prof.univ.dr. Nicoleta-Elena HEGHEȘ, Cercetător științific gr.II

Conf. univ.dr. Carmen-Adriana DOMOCOȘ

[Facultatea de Drept, Universitatea din Oradea; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Tratamentul omisiunii în legea penală română de lege lata
[The Treatment of The Omission in the Romanian Criminal Law de Lege Lata]

Partea specială a Codului penal incriminează o serie de fapte săvârșite prin omisiune (inacțiune), ca modalitate alternativă de comitere a infracțiunii prin acțiune (comisiune), acestea îmbrăcând forma omisiunii proprii care cunoaște un moment diferit al consumării față de cel al epuizării și care ridică probleme de interpretare, atât pentru doctrinarii, cât și pentru practicienii dreptului penal. Răspunderea penală pentru omisiune este reglementată de art. 16 alin.6 și art. 17 din actualul Cod penal, fiind instituită de principiu *expressis verbis* pentru prima dată în legea noastră penală de legiuitorul român actual atât răspunderea penală pentru omisiunea proprie, cât și pentru comisiunea prin omisiune, după cum vom arăta în continuare. Infracțiunea de nerespectare a regimului armelor și munițiilor cunoaște și în reglementarea actuală din Codul penal mai multe modalități de săvârșire, de regulă comise, dar care pot îmbrăca și forma omisiunii proprii; infracțiunea este incriminată atât în modalități simple, cât și în modalități agravate, controversate fiind în doctrină și jurisprudență momentul consumării și al epuizării modalității omisive de săvârșire. Astfel, în practica judiciară au existat opinii diferite cu privire la momentul de la care începe să curgă acest termen de 10 zile instituit de legiuitor pentru depunerea armei sau a muniției la un armurier autorizat de la expirarea perioadei de valabilitate a permisului de armă de către cel care a deținut un astfel de permis valabil, emis în condițiile legii. Discutată și

soluționată diferit în literatura de specialitate și în practica judiciară este și împrejurarea dacă modalitățile simple de săvârșire ale infracțiunii intră în concurs cu cele agravate sau cu alte infracțiuni contra patrimoniului sau contra persoanei ori cu infracțiuni de fals.

Lector univ.dr. Alina-Daniela PĂTRU

[cadru didactic universitar, Universitatea „Spiru Haret”, București]

Fotografia judiciară – perspective și viziuni magnifice prin obiectiv
[Forensic Photography – Magnificent Perspectives and Visions Through the Lens]

Fotografia judiciară a evoluat la fotografia în culori și apoi la fotografia de examinare și la cea digitală, fiind, în zilele noastre, indispensabilă pentru fixarea locului faptei și a altor activități procedurale desfășurate pe parcursul unei anchete judiciare. Un aspect esențial în fotografia judiciară este priceperea criminalistului, gradul de stăpânire a cunoștințelor de specialitate, de așa manieră încât, din multitudinea de procedee, metode și materiale pe care le are la dispoziție, să aleagă pe cele mai adecvate scopului în care efectuează cercetarea și condițiile în care aceasta se desfășoară, iar mănuierea la întâmplare a aparatului fotografic, necunoașterea sau neaplicarea regulilor impuse de folosirea fotografiei în activitatea de cercetare criminalistică, nu pot avea decât rezultate negative.

Lector univ.dr. Simona FRANGULOIU

[Facultatea de Științe Economice și Juridice „Constantin Brâncoveanu”, Universitatea din Pitești; Formator Institutul Național al Magistraturii; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Dreptul la un proces echitabil: între celeritate și respectarea dreptului la apărare și drepturile victimelor infracțiunilor de trafic de persoane
[The Right to a Fair Trial: Between Celerity and Respect for The Right of Defense and The Rights of Victims of Trafficking in Human Beings]

Directiva 2012/29 UE a Parlamentului și Consiliului privind de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității, act transpus de legislația română, prevede că, la nivelul Uniunii, trebuie desfășurate acțiuni în vederea consolidării drepturilor, a sprijinirii și a protecției victimelor criminalității. În acest scop, directiva urmărește să revizuiască și să completeze principiile deja stabilite și să determine progrese semnificative în ceea ce privește nivelul de protecție a victimelor în întreaga Uniune, în special în cadrul procedurilor penale, fără a se aduce atingere prezumției de nevinovăție a persoanei acuzate. Desigur că dreptul la un proces echitabil, astfel cum este definit de Convenția EDO, dar și de Carta Drepturilor Fundamentale ale UE, include atât obligativitatea pentru organul judiciar (ca obligație pozitivă impusă statelor) de a garanta inviolabilitatea prezumției de nevinovăție, precum și derularea procedurii penale într-un termen rezonabil. Cum în acest amplu concept al echitabilității procedurii intră și dreptul la apărare, precum și egalitatea armelor, este necesară realizarea unui echilibru între aceste drepturi procedurale, ridicate la rangul de principii. În situațiile complexe, în care victimele infracțiunilor necesită o protecție sporită, cum ar fi cazul infracțiunilor de trafic de persoane ori cele contra libertății sexuale, este necesar ca organul judiciar să asigure realizarea acestui echilibru fără concesii în ce privește principiile anterior enunțate. Prezentul demers își propune a elucida tema din perspectiva unei recente decizii pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Cercetător științific gr.II, Prof.univ.dr. Nicoleta-Elena HEGHEȘ

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Între lege și realitate: provocările juridice ale combaterii traficului de droguri
[Between Law and Reality: the Legal Challenges of Combating Drug Trafficking]

Prezentul articol analizează complexitatea cadrului legislativ și dificultățile întâmpinate în aplicarea acestuia în lupta împotriva traficului de droguri. Studiul explorează evoluția normelor juridice naționale și internaționale, evidențiind discrepanțele dintre prevederile legale și realitatea practică. Combaterea traficului de droguri în România implică o serie de provocări juridice complexe, reflectate în aplicarea legii, cooperarea instituțională, respectarea drepturilor fundamentale și adaptarea la noile forme de criminalitate. Combaterea eficientă a traficului și consumului ilicit de droguri în România impune o abordare integrată, echilibrată și modernă – una care să combine fermitatea juridică cu respectarea drepturilor omului, prevenția cu sancțiunea, și reacția promptă cu cooperarea strategică.

Cercetător științific gr. II, Prof.univ.dr. Ion IFRIM

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Discuții despre statutul notarului public conform art. 175 c. pen. funcționar public asimilat sau nu?
[Discussions About the Status of Public Notary According to Art. 175 c. pen. Civil Servant Assimilated or Not?]

În prezenta comunicare științifică aducem argumente în sprijinul ideii că, deși majoritatea autorilor din doctrina penală, precum și o parte a practicii judiciare, susțin că notarul public se încadrează în categoria funcționarilor publici asimilați, conform art. 175 alin. (2) din Codul penal – opinie întărită și de existența unei decizii judecătorești în acest sens –, această calificare nu este, în opinia noastră, pe deplin

întemeiată. Considerăm că, deși notarul public exercită o activitate de interes public, el nu îndeplinește condițiile legale necesare pentru a fi considerat funcționar public asimilat, în sensul strict al dispozițiilor art. 175 alin. (2) C. pen. Această concluzie se sprijină atât pe analiza evoluției cadrului legislativ, cât și pe realitățile concrete ale exercitării profesiei de notar, care rămâne una liberală, independentă de structuri ierarhice și de discipline interne specifice autorităților publice.

Expert, consilier juridic, Polixenia GRECU
[Universitatea Spiru Haret, București]

Lector univ.dr. Alina-Daniela PĂTRU
[cadru didactic universitar, Universitatea „Spiru Haret”, București]

Particularități și provocări în investigarea criminalistică a omorului
[Peculiarities and Challenges in the Forensic Investigation of Murder]

Suprimarea vieții unei persoane, indiferent de rasă, religie, sex, pregătire, înseamnă suprimarea unui adevărat univers, astfel că este de la sine înțeles stresul la care sunt supuși cei care au atribuții de identificare a făptuitorului și de asigurare a probațiunii, în special, când omorul este intens mediatizat. Deși, în faza inițială, un caz poate părea simplu sau complex, investigarea omorului trebuie să aibă un caracter organizat, pentru a nu scăpa niciun amănunt, acest lucru fiind perfect valabil și în situația în care autorul a fost identificat imediat și a recunoscut în detaliu fapta comisă. Ca anchetator, pe parcursul cercetărilor, poți avea surprize: să fi participat mai mulți făptuitori la comiterea faptei sau, pur și simplu, suspectul nr. 1 să nu aibă nicio contribuție. Cazurile cele mai simple în aparență pot fi cele mai complicate.

Expert, consilier juridic, Polixenia GRECU
[Universitatea Spiru Haret, București]

Lector univ.dr. Alina-Daniela PĂTRU
[cadru didactic universitar, Universitatea „Spiru Haret”, București]

Provocări și limitări în examinarea criminalistică a documentelor suspecte de fals
[Challenges and Limitations in Forensic Examination of Suspected Forgery Documents]

Multiple procedee, materiale și mijloace tehnice se utilizează în falsificarea documentelor, ceea ce face extrem de dificilă descoperirea falsului de către organul judiciar. În cele mai multe cazuri, examinarea prealabilă a documentelor-probe materiale conduce doar la suspiciuni de fals, constatarea efectivă a falsului realizându-se în cadrul expertizei tehnice criminalistice a documentelor. Totodată, nerespectarea regulilor criminalistice de obținere a modelelor de scris pentru comparație, analiza superficială a caracteristicilor scrisului și a metodelor de falsificare, și, în mod special, inacceptarea principiului formulat de Edmond Locard, potrivit căruia un expert trebuie să aibă îndoieli, au determinat înregistrarea unor grave erori sau abuzuri judiciare.

Doctorand, Viorel GHEORGHE

[Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; Școala Doctorală de Sociologie și Științe Juridice, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR)]

Terorismul sponsorizat de stat - instrument de putere și provocare normativă în paradigma securității naționale și a celei internaționale
[State-sponsored Terrorism - an Instrument of Power and Normative Challenge in the Paradigm of National and International Security]

Preocupări referitoare la modalitățile normativ statale de contracarare a riscurilor asimetrice și a amenințărilor hibride, cu impact în manifestarea statului de drept și democrației, atât în România, cât și în alte state, devin acțiuni tot mai prezente în plan național sau internațional, cu atât mai mult într-un context internațional evolutiv, înregistrat inclusiv în proximitatea granițelor României. Deși sunt constatate preocupări, pași importanți în conceptualizarea modalităților de definire a riscurilor și amenințărilor contemporane, modalitățile legale de contracarare rămân, reale, fundamentale și complexe probleme de drept, cu amplitudine multi-domeniu, care, în mod necesar, impun circumscrierea oricăror soluții, principiilor legalității, necesității și proporționalității oricărui demers de această factură. Terminologia specifică (risc asimetric, amenințare hibridă) - aparent, apropiată - în esență, rămâne diferită, aceasta, în condițiile în care, în proximitatea granițelor României, subiect de drept internațional, suprimem acțiuni militare, non-militare ori cu element militar, manifestate nedefinit, neasumat, într-un context geostrategic evolutiv, cu încadrare „asimetrică”, „hibridă” sau „neconvențională”, ce rețin, pe lângă pericolul crescut la adresa securității naționale, o lipsă a adaptării cadrului normativ intern, deopotrivă, a răspunsului strategic, aspecte ce denotă insuficienta cunoaștere a domeniului dezbătut, manifestate prin exclusive documente de poziție, respectiv „inițiative” de definire a acestor forme de manifestare ce ar trebui să constituie reale instrumente de reacție ale sistemului de drept intern și internațional, cu efecte negative majore, adaptate noii „ere” a amenințării statului de drept, în condițiile în care evenimentele ce concură la reconfigurarea lumii internaționale devin tot mai complexe și dificil de anticipat, impunând reacții în planurile normativ, strategic, militar, diplomatic.

Judecător, dr. Dorian CHIRIȚĂ

[Curtea de Apel Craiova, Secția penală]

Impactul individualizării și executării pedepsei prin prisma dinamicii legislative și realității juridice
[The Impact of Individualization and Execution of Punishment Through the Prism of Legislative Dynamics and Legal Reality]

Pedeapsa implică, inerent, pe durata executării, o serie de greutăți, suferințe, structura internă psihică a individului fiind afectată de sentimente și trăiri precum tristețea, frica, mânia, pudoarea, neputința ori regretul – echivalente cu o pedeapsă interioară a făptuitorului. Însă, suportarea de către condamnat a consecințelor comiterii faptei nu se încheie odată cu executarea pedepsei. Ulterior, în procesul său de reintegrare și readaptare pe care am pus anterior accentul, apare sentimentul de rușine și stigmatizare, care pot duce la “moartea socială” a persoanei

Cercetător științific gr.III, Conf.univ.dr. Aura-Marcela PREDA

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; Facultatea de Științe Juridice, Politice și Administrative, Universitatea „Spiru Haret”, București]

Repere legislative și criminologice privind criminalitatea violentă în România
[Criminology Landmarks Regarding Violent Crime in Romania]

În societatea contemporană criminalitatea violentă (în special violența domestică și cea stradală) a atins cote care generează reacții sociale sub forma legiferării. În acest sens, articolul va puncta dinamica legislativă referitoare la violența domestică. În ceea ce privește realitatea juridică se vor valorifica datele statistice obținute de la diverse instituții, în cadrul unui studiu privind violența domestică (2020-2022 și, deopotrivă, studii de caz obținute din diverse surse. În final, se vor face succinte referiri la consecințele violenței domestice și propuneri de măsuri preventive.

Dr. Tiberiu-Viorel POPESCU

[Colegiul Consilierilor Juridici; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Criminalitatea în contextul dinamicii reglementărilor legale actuale
[Crime in the Context of the Dynamics of Current Legal Regulations]

Unul dintre principalii factori care influențează criminalitatea, este legea, alături de modul în care aceasta este aplicată și respectată, dacă aceasta este clară, echitabilă și cu consecințe certe și inevitabile. Pentru ca legea să reprezinte cu adevărat un factor care să favorizeze comportamentul conformist, aceasta trebuie să se bucure de forța coercitivă a unui stat puternic. Sancțiunea, ca o componentă esențială a oricărei norme juridice, trebuie să se bucure de un quantum adecvat cu natura faptei și de o aplicare pe cât de rapidă, pe atât de certă. În acest context, procesul legislativ care are în vedere un act normativ clar și echitabil, alături de modul în care respectivul act normativ se aplică, pot reprezenta factori care influențează criminalitatea.

Av. Adina VLAICU

Rolul inteligenței artificiale în cybercrime: o privire asupra viitorului digital
[The Role of Artificial Intelligence in Cybercrime: A Look at the Digital Future]

Cercetător științific gr. III, dr. Versavia BRUTARU

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Revizuirea întemeiată pe cazul special al unei hotărâri (și aviz) a Curții Europene a Drepturilor Omului în procesul penal român. Scurte considerații privind condițiile de exercitare
[The Special Case Review of a European Court of Human Rights Judgment in Romanian Criminal Proceedings. Brief Considerations Regarding the Conditions of Exercise]

Reglementarea procedurii de revizuire în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului este impusă de necesitatea de a înlătura consecințele încălcării prevederilor Convenției europene în procesele penale, atunci când aceste consecințe continuă să se producă și după constatarea încălcării prin hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului definitivă. În acest sens, promovarea unei cereri de revizuire întemeiată pe existența unei hotărâri definitive pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului este un demers admisibil doar în măsura în care, prin raportare la natura dreptului a cărui încălcare a constat-o instanța europeană, încetarea consecințelor grave ale violării Convenției este posibilă doar prin rejudecarea cauzei interne ce a stat la baza sesizării.

Secțiunea IV – Drept European și Drept Internațional Public

Vineri, 30 mai 2025, ora 13⁴⁵ – Sala „George Antoniu” – Sala de Ședine a Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”
[Corp Est/1, sala 4257, et. 4]

Moderator :

Prof.univ.dr. Daniel-Mihail ȘANDRU, Cercetător științific gr.I

Cercetător științific, drd. Ștefan-Andrei PARASCHIV-MIRON

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; doctorand în cadrul Școlii doctorale a Facultății de Drept a Universității din București]

**Despre implementarea unui program de politică jurisprudențială al CEDO:
cazul vieții de familie**

[On Implementing an ECHR Jurisprudential Policy Program: the Case of Family Life]

Lucrarea examinează interpretarea dată, de-a lungul timpului, dreptului la respectarea vieții familiale (art. 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului) de către Curtea europeană a drepturilor omului, pornind de la un text lapidar, conceput în strânsă legătură cu determinatele contextului postbelic. Între solicitările de a-și reține impulsurile activiste, pe de-o parte, și misiunea autoimpusă de a interpreta Convenția în lumina condițiilor de viață de astăzi, pe de cealaltă parte, exemplul dreptului la respectarea vieții familiale poate contura coordonatele unui veritabil program de politică jurisprudențială, implementat aproape metodic, prin interpretarea evolutivă a acestui drept de către Curte.

Cercetător științific gr. I, Prof.univ.dr. Mihaela TOFAN

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

**Cadrul legal inovator al Uniunii Europene pentru inteligența artificială
și anticiparea efectului său global**

***[The European Union's innovative legal framework for artificial intelligence
and anticipating its global impact]***

Dezvoltarea fără precedent a activităților bazate pe tehnologie și a digitalizării din ultimii ani a determinat Uniunea Europeană (UE) să promoveze un set de acțiuni pentru a promova excelența în inteligența artificială (AI) și pentru a se asigura că această tehnologie este demnă de încredere, culminând cu intrarea în vigoare a Regulamentului privind inteligența artificială (IA) în iulie 2024. Este o confirmare a rolului de lider global al UE pentru adoptarea reglementărilor cu impact global, în detrimentul legii naționale care fragmentează neproductiv cadrul juridic internațional. Lucrarea prezintă rezultatul evaluării conținutului acestei noi și originale reglementări, pentru a valida ipoteza conform căreia legislația UE generează avantaje considerabile cetățenilor și entităților care o folosesc, incluzând și analiza unor păreri contrare acestei ipoteze. Opinia UE cu privire la IA subliniază necesitatea suveranității digitale (suveranitatea IA), care acordă prioritate independenței jurisdicționale a statelor. În sens larg, viziunea UE despre suveranitatea IA neglijează logica globală a dezvoltării IA dincolo de granițe și competențe normative și afectează impactul acesteia în afara UE. Acesta este motivul pentru care unele opinii din literatura juridică arată că suveranitatea IA ca politică a UE rezonază cu tensiunile geo-economice tot mai mari. Volatilitatea unui astfel de cadru de reglementare este o ipoteză a cercetării, pentru ca reglementarea UE privind IA să elimine, pe termen lung, dezavantajele posibile pentru mediul social. Lucrarea prezintă argumente pentru validarea ipotezei formulate și arată limitele reglementării care ar trebui abordate prin măsuri și acțiuni viitoare, pentru globalizarea unui cadru legal coerent privind utilizarea IA în economia digitală. Concluziile sunt că viziunea UE asupra inteligenței artificiale este inovatoare și construiește un cadru legal cuprinzător la nivel global, dar evoluția sa rapidă creează vulnerabilități și evoluții necunoscute/imprescrizibile.

Cercetător științific, drd. Marius-Cătălin MITREA

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; doctorand Școala Doctorală de Sociologie și Științe Juridice, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR)]

Consimțământul persoanei fizice în ceea ce privește utilizarea tehnologiilor de tracking:

Interpretare juridică și provocări practice

***[The Consent of the Natural Person Regarding the Use of Tracking Technologies:
Legal Interpretation and Practical Challenges]***

Utilizarea tehnologiilor de tracking în mediul digital generează o serie de provocări juridice majore, în special în ceea ce privește protecția datelor și garantarea autonomiei decizionale a persoanei fizice. În centrul acestor provocări se află consimțământul – condiție esențială pentru legalitatea prelucrării și, totodată, expresie a controlului pe care utilizatorul ar trebui să îl dețină asupra propriei expunerii digitale. Lucrarea analizează în profunzime regimul juridic aplicabil consimțământului în contextul utilizării tehnologiilor de tracking, cu accent pe diferențele de abordare dintre Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR) și Directiva ePrivacy, transpusă în legislația națională prin Legea nr. 506/2004. Sunt examinate condițiile de validitate ale consimțământului, cerințele de transparență, obligația documentării, distincția dintre consimțământul explicit și cel implicit, precum și provocările legate de retragerea acestuia. Abordarea este completată de o analiză a dificultăților practice întâmpinate de operatori, de la configurarea interfețelor de tip CMP până la responsabilitatea față de terți și lipsa unor politici interne funcționale. Studiul include exemple relevante de sancțiuni aplicate la nivel european și formulează recomandări concrete pentru asigurarea unei conformități reale, dincolo de formalismul juridic. Lucrarea propune, în final, o lectură a consimțământului nu ca simplu acord procedural, ci ca element de echilibru între dinamica pieței digitale și protecția efectivă a drepturilor fundamentale.

Dr. Cristina MIHEȘ

Reducerea deficitului de muncă decentă în formele de muncă la cerere: reglementări europene și transpunerea lor în legislațiile naționale ale unor statele central și est europene membre UE

[Narrowing Decent Work Deficit in On Call and On Demand Work: Regulatory Steps in EU Member States From Central and Eastern Europe]

Munca la cerere face parte din categoria formelor de muncă atipice, în creștere în anumite sectoare și industrii, care cunosc un proces accelerat de precarizare, precum serviciile publice de urgențe medicale, industria ospitalieră, depozitare, transporturi și chiar management. În pofida unor avantaje legate de flexibilitatea timpului de lucru pentru lucrători și eficientizarea costurilor pentru întreprinderi, munca la cerere are un caracter preponderent precar, cu consecințe negative asupra lucrătorilor implicați, printre care se numără inconstanța veniturilor și absența protecției conferită de legislația muncii. Munca la cerere are trebui considerată timp de lucru în integralitatea sa sau o combinație între timp de lucru și timp de odihnă? Sau nici una, nici alta? Acestea sunt întrebări legitime, pe care le ridică adesea angajatori, practicieni în dreptul muncii și cercetători deopotrivă, atunci când consideră aspecte precum remunerația muncii, limitele maxime și minime ale timpului de lucru, timpul de odihnă, plata muncii suplimentare și sănătatea și securitatea muncii. Directiva europeană 2003/88/CE privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru definește timpul de lucru ca fiind orice perioadă în care lucrătorul se află la dispoziția angajatorului și desfășoară o activitate sau își îndeplinește atribuțiile. Directiva stabilește obligația statelor membre de a se asigura că angajatorii respectă cerințele de sănătate și securitate a muncii, în special referitor la timpul de odihnă. Munca la cerere nu este reglementată *per se* în dreptul UE, dar anumite aspecte sunt acoperite, într-o măsură mai mare sau mai mică, de directive UE. Unele state central și est europene membre UE au introdus recent măsuri mai mult sau mai puțin stringente, care urmăresc extinderea drepturilor minimale în muncă la lucrătorii la cerere. Reglementări recente din Rep.Cehă și România vor fi discutate mai jos.

Conf. univ. dr. Laura-Magdalena TROCAN

[Facultatea de Științe ale Educației, Drept și Administrație Publică, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu; Cercetător științific asociat la Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Evoluția principiilor și conceptelor dreptului mării
[The Evolution of Principles and Concepts of the Law of the Sea]

Imensul continent albastru a prezentat un interes constant pentru umanitate, legile naturii demonstrând că marile civilizații ale lumii s-au născut și au prosperat datorită exploatării atât a pământurilor roditoare favorizate de atmosfera marină, cât și a resurselor mărilor și oceanelor. Dezvoltarea activităților maritime, impusă atât de nevoile de apărare și securitate, cât și de preocupările pentru extragerea și valorificarea resurselor existente în spațiile maritime și oceanice, a condus la apariția și formarea conceptelor și instituțiilor specifice dreptului internațional al mării, de-a lungul timpului, fiind organizate mai multe conferințe, în mare parte, sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite, ce au luat în discuție problematicile maritime. Ca urmare a acestora conferințe au fost elaborate importante reglementări normative și a fost edificat un sistem instituțional internațional complex privind activitățile din spațiul marin. Prezentul articol își propune să realizeze o scurtă prezentare a evoluției procesului de formare a principiilor și conceptelor specifice dreptului mării și a perspectivelor acestora în lumina dinamicii relațiilor internaționale.

Dr. Elena-Roxana VIȘAN

[Vicepreședinte Asociația Română de Drept Umanitar, filiala Prahova]

Ordinea juridică în dreptul internațional umanitar
[Legal Order in International Humanitarian Law]

	În prezent, dreptul internațional umanitar înregistrează momente de criză și o dinamică fără precedent, reflectând specificitatea mileniului III, caracterizată prin încălcarea ordinii juridice internaționale între statele părți, instaurarea unui climat de insecuritate, lipsa protecției populației civile, precum și utilizarea de noi mijloace de purtare a războiului. Aceste aspecte au determinat escaladarea valorilor și principiilor dreptului umanitar, reglementate prin tratatele internaționale. În acest context, circuitul și ordinea juridică în domeniul dreptului internațional umanitar este supusă unor provocări și tendințe noi, motiv pentru care demersul științific inițiat oferă atât perspective de ansamblu asupra conceptului de ordine juridică în dreptul internațional umanitar, cât și analiza instrumentelor de protecție juridică în caz de conflict armat, de încălcare a drepturilor omului, cu accent pe necesitatea menținerii păcii internaționale.
--	---

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

- ❖ *Prof. univ.dr.Mirela-Evelina OPRINA*, Director - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Prof.univ. dr.Raluca DIMITRIU*, cercetător științific I - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Prof.dr.Dana TOFAN*, cercetător științific I - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Prof.univ.dr.Gheorghe BUTA*, cercetător științific emerit - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Prof.univ.dr.Mihai ȘANDRU*, cercetător științific I - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Dr.Tudor AVRIGEANU*, cercetător științific II - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Dr. Versavia BRUTARU*, cercetător științific III - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Prof.univ.dr. Nicoleta-Elena HEGHEȘ*, cercetător științific II - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Conf.univ.dr. Constanța MĂTUȘESCU*, Universitatea ”Valahia” din Târgoviște;
- ❖ *Conf. univ. dr. Iliana GENOIU*, Universitatea ”Valahia” din Târgoviște;
- ❖ *Conf.univ.dr. Livia MOCANU*, Universitatea ”Valahia” din Târgoviște;
- ❖ *Conf. univ. dr. Carmen-Constantina NENU*, Universitatea din Pitești;
- ❖ *Conf.univ.dr. Iulia Boghîrnea*, Universitatea din Pitești;
- ❖ *Conf.univ.dr. Andreea-Elena Tabacu*, Universitatea din Pitești.

COMITETUL de ORGANIZARE

- ❖ *Prof. univ.dr.Mirela-Evelina OPRINA*, Director - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Dr.Tudor AVRIGEANU*, cercetător științific II - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Dr. Versavia BRUTARU*, cercetător științific III - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Prof.univ.dr. Nicoleta-Elena HEGHEȘ*, cercetător științific II - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Dr. Radu STANCU*, cercetător științific III - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Drd. Marius-Cătălin MITREA*, cercetător științific - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Drd. Ștefan-Andrei PARASCHIV-MIRON*, cercetător științific - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Ariana-Elena GRIGORE*, asistent de cercetare științifică - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Iolanda VASILE*, consilier juridic - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
- ❖ *Conf. univ. dr. Steluța IONESCU*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște;
- ❖ *Conf. univ. dr. Denisa BARBU*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște;
- ❖ *Lect. univ. dr. Mihai GRIGORE*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște;
- ❖ *Conf.univ.dr. Andreea DRAGHICI*, Universitatea din Pitești;
- ❖ *Lect.univ.dr. Daniela LANCU*, Universitatea din Pitești;
- ❖ *Lect.univ.dr. Amelia-Veronica GHEOCULESCU*, Universitatea din Pitești.

Vă mulțumim pentru participare !